

Submitted: November 2016
Revised: December 2016
Accepted: December 2016

FEN BİLGİSİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖĞRENMEYE İLİŞKİN TUTUMLARININ BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ

Murat Aydın¹

Özet

Öğrenme bireylerin yaşamlarının tüm dönemlerini kapsayan bir süreçtir. Bu nedenle, bireyler her zaman öğrenmeye açık olmalı, öğrenmeye karşı olumlu tutum geliştirmeye çalışmalıdır. Bu araştırmanın amacı, fen bilgisi öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutum düzeylerini bazı değişkenlere göre incelemektir. Araştırmada, mevcut durumun betimlenmesine yönelik olarak gerçekleştirilen tarama modeli kullanılmış olup öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutumlarını belirlemek için “Öğrenmeye İlişkin Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Çalışmanın, araştırma grubunu Adıyaman Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde öğrenim gören 76 fen bilgisi öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmada elde edilen bulgulardan fen bilgisi öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutum puanlarının aritmetik ortalamasının 3.37 olduğu belirlendi. Fen bilgisi öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutum puanları arasında “cinsiyete”, “baba eğitim düzeyine” ve “mezun olunan lise türüne” göre anlamlı fark olduğu, buna karşın “anne eğitim düzeyine” ve “fizik dersi başarı durumuna” göre anlamlı fark olmadığı görüldü.

Anahtar Kelimeler: Fen eğitimi, tutum, öğrenmeye ilişkin tutum ölçeği, öğretmen adayları.

INVESTIGATION OF THE ATTITUDES OF SCIENCE TEACHER CANDIDATES TOWARD LEARNING ACCORDING TO SOME VARIABLES

Abstract

Learning is a process that covers all periods of individuals' lives. Therefore, people should always be receptive to learning, try to develop positive attitudes towards learning. The purpose of this study is to investigate the attitude of science teacher candidates toward learning according to some variables. The survey model was used in the present study, which was intended to describe the current situation, and in order to determine science teacher candidate' attitudes about learning, “Scale of Attitudes toward Learning” was used. The research group of the study consists of 76 science teacher candidates studying in Faculty of Education, Adıyaman University. It was determined that the arithmetic mean of the attitude scores of the science teacher candidates towards learning was 3.37 from the findings obtained in the research. Attitudes scores of the science teacher candidates towards learning have shown significant differences according to “gender”, “father education level” and “graduated high school type” variables, however, it did not show significant differences according to “mother education level” and “physics course level”.

Key words: Science education, attitude, scale of attitudes toward learning, teacher candidates.

¹Adıyaman Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü, Fen Bilgisi Eğitimi Anabilim Dalı, Adıyaman, maydin@adiyaman.edu.tr
Bu çalışma, 4. Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Kongresi’nde sunulan sözlü bildiriden geliştirilmiştir.

GİRİŞ

Bilim ve teknolojiye yaşanan hızlı değişim ve gelişmeler bireylerin sürekli yeni şeyler öğrenmelerini zorunlu kılmaktadır. Öğrenme, bireyin doğumundan ölümüne kadar devam eden bir süreç olduğu için bireyler, sürekli öğrenmeye açık olmalı ve öğrenmeye ilişkin olumlu tutumlar geliştirmeye çalışmalıdır (Gündoğan, 2003). Böyle bireyler, yaşamları boyunca karşılaştıkları problemleri çözebilmek için öğrenmeye yönelik bir kaygı durumu yaşamaktan da uzak olurlar (Aktürk, 2012). Öğrenme, bireyin yapamıyor durumda olduğu bir işi, eylemi, düşüncüyü vb. olgu ve olayları belirli bir etkinliğin sonucunda yapıyor olması şeklinde ifade edilebilir (Kara, 2010). Öncül (2000) öğrenmeyi, bireyin o ana kadar sahip olmadığı bir yeterliliği elde etmesi olarak ifade etmektedir. Washburne (2006) ise öğrenmeyi karşılaşılan yeni bir problemi en uygun biçimde çözüme becerisi olarak açıklamaktadır. Öğrenme, bireylerin yaşamları boyunca çevreleri ile etkileşimleri sonucu bilgi, tutum ve değer kazanmalarıyla gerçekleşir (Karataş vd., 2014). Öğrenme sürecinde bireyin çevresinden sürekli olarak kendisine veriler ulaşır; birey ulaşan bu verileri değerlendirir, bunun sonucu olarak bilişsel, duyuşsal veya davranışsal tepkilerde bulunur (Özden, 2010). Bu açıdan öğrenme, bireyde yaşantı ürünü oluşan kalıcı izli davranış değişikliği olarak tanımlanabilir (Mayer, 1996; Özden, 2010). Bireyin, yaşamın her alanında başarılı olabilmesi için nitelikli bir öğrenme becerisine sahip olması gerekir. Öğrenme becerisi, bireyin bir ortama uyum sağlayabilme becerisi olarak ifade edilebilir (Kara vd., 2011). Bir ortama uyum sağlayabilme becerisine sahip birey, karşılaştığı problemi en uygun biçimde çözebilme becerisine de sahip olur.

Öğrenmeye ilişkin olumlu tutum içerisinde bulunan bireylerin öğrenme konusunda daha iyi performans sergiledikleri ve bireylerin bir konuyu öğrenmeye ilişkin tutumlarının öğrenme çıktılarını da etkilediği bilinmektedir (Duarte, 2007; Kara vd., 2011; Aktürk, 2012). Okula ve öğrenmeye ilişkin olumlu tutumlar, öğrencinin bilgi edinme, beceri geliştirme ve motivasyonunu artırır (Adıgüzel, 2014). Ayrıca, öğrenmeye ilişkin tutumlar, bireylerin yaşamlarında, giriştikleri işlerde, hedeflerine ulaşmada karşılaştıkları problemleri çözmede ve gelişmelere uyum sağlamada önemli rol oynar. Bireylerin tutumları ile herhangi bir konuda bilgi sahibi olma becerileri arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır (Prokop vd., 2007). Genel olarak tutum, bireyin çevresindeki objelere, insanlara, fikirlere ve olaylara yönelik olarak geliştirdiği olumlu ya da olumsuz düşünme veya davranma eğilimi olarak ifade edilebilir (İpek ve Bayraktar, 2004). Tutumlar, bireylerin davranışlarını tayin edici önemli faktörlerden biri olduğu söylenebilir. Derse yönelik olumlu tutum içinde olan bireyin bilişsel ve duyuşsal yönlerden hazırbulunuşluk düzeyi ve motivasyonu yüksek olduğu için öğrenmesi kolaylaşır (Adıgüzel, 2014).

Fen eğitimcileri herhangi bir derse yönelik tutum ile başarı arasındaki ilişkinin önemine binaen, ilkokuldan üniversiteye kadar eğitimin bütün kademelerinde araştırmalar yapmışlardır (Alkan, 2006; Kozcu Çakır vd., 2007; Yaşar ve Anagün, 2008; Ekici ve Hevedanlı, 2010; Yiğit vd., 2015; Balbağ ve Karademir, 2015). Fen bilgisi öğretmen adaylarının kimya dersine yönelik tutumları ile başarı arasındaki ilişkinin incelendiği bir araştırmada derse yönelik tutum ile başarı arasında orta düzeyde bir ilişkinin olduğu saptanmıştır (Hançer vd., 2007). Lise 2. Sınıf öğrencilerinin matematik dersinde başarıları ile matematik tutumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir (Peker ve Mirasyedioğlu, 2003). Serin (2004) yapmış olduğu araştırmada, fen bilgisi öğretmen adaylarının fen bilimlerine yönelik tutumları ile problem çözme becerileri arasında olumlu yönde bir ilişkinin olduğunu tespit etmiştir. Aynı araştırmada, öğretmen adaylarının tutumlarıyla başarı arasında da pozitif yönde bir ilişki bulunduğu belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlık becerileri ile öğrenmeye ilişkin tutumları arasında ilişkinin olup olmadığını belirlemek için yapılan bir başka araştırmada ise, öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlık becerileri ile öğrenmeye ilişkin tutumları arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir (Adıgüzel, 2014).

Öğrenmeye ilişkin olumlu tutumlar, bireyin bilgi edinme ve beceri geliştirme gayretini artırır (Adıgüzel, 2014).

Bireyin yaşantısındaki herhangi bir öğrenme faaliyetlerini hedeflediği biçimde neticelendirebilmesi ancak öğrenmeye ilişkin olumlu tutum geliştirmesi ile mümkün olabilir. Bu nedenle, bireylerde öğrenmeye ilişkin olumlu tutum geliştirmek için onlara doğru düşünme yollarının olduğu ve güzel duyguların hissedildiği izlenimini veren uygulamaların yapılması gerekir (Founder'den aktaran Adıgüzel, 2014). Bireylerin herhangi bir konuda olumsuz tutumlarının değiştirilebilmesi için öncelikle bireylerin o konudaki motivasyonu artırmak gerekir (Izgar, 2015). Eğitim ve öğretim faaliyetlerinin istenilen hedefe ulaşabilmesinde ve öğrencilerin istenilen davranışları kazanmalarında en önemli öğelerinden biri öğretmendir (Aktürk, 2012). Eğer öğretmen öğrenmeye ilişkin olumlu tutuma sahip değilse, bu durum öğretim ortamında davranışlarına yansiyarak öğrenciler üzerinde olumsuz etkiye sebep olacaktır. Çünkü öğretmen, öğrencileri için çok önemli bir modeldir (Çetinkaya, 2009; Kara vd., 2015). Öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutumlarının bilimsel yöntem ile önceden belirlenmesi oldukça önemlidir. Çünkü bir olaya, düşünceye, fikre, derse yönelik tutumların önceden bilinmesi olumsuz tutumların değiştirilmesini sağlayabilir (Baran ve Maskan, 2009). Fen bilgisi öğretmen adaylarının, bugün için sahip oldukları öğrenmeye ilişkin tutumları onların ileriki öğretmenlik meslek hayatlarını yönlendirmede etkili olacağı düşünüldüğünde, fen bilgisi öğretmen adaylarının öğrenmeye yönelik tutumlarının belirlenmesi önem taşımaktadır.

Bu araştırmanın amacı, fen bilgisi öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutum düzeylerini cinsiyete, mezun olunan lise türüne, anne-baba eğitim seviyesine ve fizik dersi başarı durumuna göre incelemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Araştırmaya katılan fen bilgisi öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutum düzeyleri hangi düzeydedir?
2. Araştırmaya katılan fen bilgisi öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutum düzeyleri cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?
3. Araştırmaya katılan fen bilgisi öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutum düzeyleri mezun olunan lise türüne göre farklılık göstermekte midir?
4. Araştırmaya katılan fen bilgisi öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutum düzeyleri fizik dersi başarı durumuna göre farklılık göstermekte midir?
5. Araştırmaya katılan fen bilgisi öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutum düzeyleri anne- baba eğitim seviyesine göre farklılık göstermekte midir?

Varsayımlar

Araştırmaya katılan öğrencilerin kendilerine uygulanan ölçeğe nesnel ve güvenilir yanıtlar verdikleri varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

Araştırma, 2015-2016 Öğretim Yılı'nın Bahar döneminde öğrenime devam eden Adıyaman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Fen Bilgisi Öğretmenliği Programı öğrencileri ile ve veri toplama araçları "Kişisel Bilgi Formu" ve "Öğrenmeye İlişkin Tutum Ölçeği" ile sınırlıdır.

YÖNTEM

Araştırmada, fen bilgisi öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutumlarını belirlemek için genel tarama modeli; değişkenler arasındaki değişimin derecesini belirlemek için de ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelinde mevcut durum var olduğu şekliyle betimlenir ve raporlaştırılır (Karasar, 2006).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Adıyaman Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Fen Bilgisi Öğretmenliği Programında öğrenim görmekte olan öğrenciler, örneklemini ise 2015-2016 Öğretim Yılı Bahar Yarıyılında aynı programda öğrenime devam eden gönüllü 76 öğrenci oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak, öğretmen adaylarının demografik özelliklerine ilişkin bilgileri toplamak için araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu ve Kara (2010) tarafından geliştirilen "Öğrenmeye İlişkin Tutum Ölçeği" ölçeği kullanılmıştır. Ölçek Likert tipi 5'li derecelendirme ölçeğinde yapılandırılmış olup 40 maddeden oluşmaktadır. Ayrıca ölçeğin, öğrenmenin doğası, öğrenmeye ilişkin beklentiler, öğrenmeye açıklık, öğrenmeye ilişkin kaygılar, şeklinde 4 alt boyutu bulunmaktadır. Ölçeğin geliştirilmesi aşamasındaki güvenilirlik katsayısı 0.73 olarak saptanmıştır. Bu çalışmada ise ölçeğin güvenilirlik katsayısı 0.83 olarak hesaplanmıştır.

Veri Analizi

İlgili ölçeğin örneklem grubunda bulunan öğretmen adaylarına uygulanmasıyla toplanan veriler, puanlanıp kodlanarak bilgisayar ortamına aktarılmış ve "SPSS" paket programından yararlanılarak verilerin analizi yapılmıştır.

BULGULAR VE YORUM

Fen bilgisi öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutum puanları ortalamaları Tablo 1'de verilmektedir.

Tablo 1: Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Öğrenmeye İlişkin Tutum Puanlarının Ortalamaları

	Minimum	Maksimum	\bar{X}	SS
Öğrenmenin Doğası	1.57	4.71	3.5395	0.7169
Öğrenmeden Beklenti	1.67	5.00	3.7558	0.7869
Öğrenmeye Açıklık	1.36	5.00	3.6092	0.8273
Öğrenmeye İlişkin Kaygı	1.62	4.23	2.8128	0.5952
Tüm Ölçek	1.70	4.23	3.3712	0.5096

Tablo 1 incelendiğinde, fen bilgisi öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutum puanlarının 1.70 ile 4.23 puan arasında değiştiği ve aritmetik ortalamalarının 3.37 olduğu tespit edildi. Öğrenmeye ilişkin tutum ölçeğinin alt boyutları analiz edildiğinde ise en olumlu tutumun “öğrenmeden beklentilere (\bar{X} = 3.76)” yönelik olduğu, bunu, “öğrenmeye açık olma (\bar{X} = 3.61)”, “öğrenmenin doğası (\bar{X} = 3.54)”, “ öğrenmeye ilişkin kaygılar (\bar{X} = 2.81)” boyutlarının takip ettiği belirlendi. Öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin olumlu tutuma sahip oldukları belirlendi.

Öğretmen adaylarının cinsiyete göre öğrenmeye ilişkin tutum puanları arasında anlamlı düzeyde farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik yapılan t-testi sonuçları Tablo 2’de verilmektedir.

Tablo 2: Öğretmen Adaylarının Öğrenmeye İlişkin Tutumlarının Cinsiyet Açısından Bağımsız Gruplar t -Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	t	p
Öğrenmenin Doğası	Erkek	20	3.2786	0.9099	-1.930	0.057
	Kadın	56	3.6327	0.6175		
Öğrenmeden Beklenti	Erkek	20	3.2833	0.9689	-3.332	0.001*
	Kadın	56	3.9246	0.6402		
Öğrenmeye Açıklık	Erkek	20	3.3195	1.0158	-1.853	0.068
	Kadın	56	3.7127	0.7317		
Öğrenmeye İlişkin Kaygı	Erkek	20	2.4731	0.5944	-3.144	0.002*
	Kadın	56	2.9341	0.5514		
Tüm Ölçek	Erkek	20	3.0291	0.6770	-3.797	0.001*
	Kadın	56	3.4933	0.3715		

Yukarıdaki tablo analiz edildiğinde öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin beklenti alt boyutunda, cinsiyet değişkenine göre kızların lehine anlamlı düzeyde farklılık olduğu tespit edildi ($P<0.05$). Bu bulguya göre, kadın öğretmen adaylarının öğrenmeden beklentilerinin erkek adaylardan daha yüksek olduğu ifade edilebilir. Öğrenmeye ilişkin kaygı alt boyutunda ise erkek öğretmen adaylarının kadın öğretmen adaylarına göre öğrenmeye yönelik kaygı düzeylerinin daha düşük olduğu belirlendi. Ölçeğin diğer alt boyutlarında cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı belirlendi. Tüm ölçekte ise öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutum puanlarının, cinsiyete göre kadın öğretmen adayları lehine anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği saptandı ($P<0.05$).

Mezun olunan lise türüne göre öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutum puanları arasında fark gösterip göstermediğine yönelik yapılan Anova testi sonuçları Tablo 3’te yer almaktadır.

Tablo 3: Öğretmen adaylarının Mezun Olunan Lise Türüne Göre Anova Testi Sonuçları

	Varyans Kaynağı	Kareler toplamı	SD	Kareler ort.	F	P
Öğrenmenin Doğası	Gruplararası	6.064	2	3.032	6.812	0.002*
	Grup içi	32.491	73	0.445		
	Toplam	38.555	75			
Öğrenmeden Beklenti	Gruplararası	4.065	2	2.033	3.501	0.035*
	Grup içi	42.380	73	0.581		
	Toplam	46.445	75			
Öğrenmeye Açıklık	Gruplararası	8.212	2	4.106	6.951	0.002*
	Grup içi	43.123	73	0.591		
	Toplam	51.335	75			
Öğrenmeye İlişkin Kaygı	Gruplararası	0.034	2	0.017	0.046	0.955
	Grup içi	26.538	73	0.364		
	Toplam	26.572	75			
Tüm Ölçek	Gruplararası	2.986	2	1.493	6.609	0.002*
	Grup içi	16.491	73	0.226		
	Toplam	19.477	75			

(Düz Lise= 44, Anadolu lisesi= 25, Meslek Lisesi=7)

Öğretmen adaylarının mezun olunan lise türü açısından öğrenmeye ilişkin tutumları incelendiğinde, öğrenmenin doğası, öğrenmeden beklentiler, öğrenmeye açıklık alt boyutlarında ve tüm ölçekte anlamlı fark olduğu

görülmektedir ($P < 0.05$). Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Scheffé testi sonuçları Tablo 4’de yer almaktadır.

Tablo 4: Mezun Olunan Lise Türüne Göre Öğretmen Adaylarının Öğrenmeye İlişkin Scheffé Testi Sonuçları

	Gruplar	Ortalama Fark	SS	P
Öğrenmenin Doğası	Düz Lise-Meslek Lisesi	0.9833	0.2714	0.002*
	Anadolu Lisesi- Meslek lisesi	0.7010	0.2032	0.004*
	Düz Lise - Anadolu Lisesi	0.0192	0.1670	0.993
Öğrenmeden Beklenti	Düz Lise-Meslek Lisesi	0.7839	0.3100	0.047*
	Anadolu Lisesi- Meslek Lisesi	0.8215	0.3258	0.047*
	Düz Lise - Anadolu Lisesi	-0.0376	0.1908	0.981
Öğrenmeye Açıklık	Düz Lise-Meslek Lisesi	1.0980	0.3127	0.003*
	Anadolu Lisesi- Meslek Lisesi	1.1828	0.3286	0.003*
	Düz Lise - Anadolu Lisesi	-0.0848	0.1925	0.908
Öğrenmeye İlişkin Kaygı	Düz Lise-Meslek Lisesi	0.0744	0.2453	0.955
	Anadolu Lisesi- Meslek Lisesi	0.0681	0.2578	0.966
	Düz Lise - Anadolu Lisesi	0.0062	0.1510	0.999
Tüm Ölçek	Düz Lise-Meslek Lisesi	0.6746	0.1934	0.004*
	Anadolu Lisesi- Meslek Lisesi	0.7010	0.2032	0.004*
	Düz Lise - Anadolu Lisesi	-0.0264	0.1190	0.976

Tablo 4 incelendiğinde “Düz lise- Meslek Lisesi” ve “Anadolu Lisesi- Meslek Lisesi” mezunu öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutumları arasında ölçeğin öğrenmenin doğası, öğrenmeden beklentiler, öğrenmeye açıklık alt boyutlarında ve tüm ölçekte düz lise ve Anadolu lisesi mezunları lehine anlamlı fark olduğu görülür. Ölçeğin alt boyutu olan öğrenmeye ilişkin kaygı düzeyleri arasında anlamlı fark olmadığı saptandı. Ayrıca, Anadolu Lisesi mezunları ile düz lise mezunlarının öğrenmeye ilişkin tutum puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edildi.

Fen bilgisi öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutum düzeyleri ile fizik dersi başarı durumları arasında anlamlı bir fark olup olmadığının belirlenmesine yönelik yapılan Anova testi sonuçları Tablo 5’te yer almaktadır.

Tablo 5: Öğretmen Adaylarının Fizik Dersi Başarı Durumuna Göre Anova Testi Sonuçları

	Varyans Kaynağı	Kareler toplamı	SD	Kareler ort.	F	P
Öğrenmenin Doğası	Gruplararası	0.594	2	0.297	0.572	0.567
	Grup içi	37.961	73	0.520		
	Toplam	38.555	75			
Öğrenmeden Beklenti	Gruplararası	3.286	2	1.643	2.779	0.069
	Grup içi	43.159	73	0.591		
	Toplam	46.445	75			
Öğrenmeye Açıklık	Gruplararası	4.042	2	2.021	3.119	0.068
	Grup içi	47.293	73	0.648		
	Toplam	51.335	75			
Öğrenmeye İlişkin Kaygı	Gruplararası	0.324	2	0.162	0.451	0.639
	Grup içi	26.248	73	0.360		
	Toplam	26.572	75			
Tüm Ölçek	Gruplararası	1.469	2	0.734	2.977	0.061
	Grup içi	18.008	73	0.247		
	Toplam	19.477	75			

(İyi= 19, Orta= 41, Zayıf=16)

Tablo 5 incelendiğinde öğretmen adaylarının fizik dersi başarı durumları ile öğrenmeye ilişkin tutum puanları arasında (hem tüm ölçekte hem de ölçeğin alt boyutlarında) istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görüldü ($P > 0.05$).

Anne eğitim düzeyi ile fen bilgisi öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutum puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığının belirlenmesine yönelik yapılan Anova testi sonuçları Tablo 6’da görülmektedir.

Tablo 6: Öğretmen Adaylarının Anne Eğitim Düzeyine Göre Öğrenmeye İlişkin Tutum Puanlarının Anova Testi Sonuçları

	Varyans Kaynağı	Kareler toplamı	SD	Kareler ort.	F	P
Öğrenmenin Doğası	Gruplararası	1.166	4	0.292	0.554	0.697
	Grup içi	37.389	71	0.527		
	Toplam	38.555	75			
Öğrenmeden Beklenti	Gruplararası	2.455	4	0.614	0.991	0.418
	Grup içi	43.990	71	0.620		
	Toplam	46.445	75			
Öğrenmeye Açıklık	Gruplararası	3.444	4	0.861	1.276	0.287
	Grup içi	47.891	71	0.675		
	Toplam	51.335	75			
Öğrenmeye İlişkin Kaygı	Gruplararası	0.906	4	0.227	0.627	0.645
	Grup içi	25.666	71	0.361		
	Toplam	26.572	75			
Tüm Ölçek	Gruplararası	0.821	4	0.205	0.781	0.541
	Grup içi	18.656	71	0.263		
	Toplam	19.477	75			

(Üniversite= 2, Lise= 17, Ortaokul=9, İlkokul= 32, Okula gitmemiş= 16)

Öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutum puan ortalamaları arasında anne eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir fark olmadığı ($P>0.05$) Anova testi ile tespit edilmiştir (Tablo 6). Aynı değişkenin, ölçeğin alt boyutları olan öğrenmenin doğası, öğrenmeden beklentiler, öğrenmeye açıklık, öğrenmeye ilişkin kaygılar tutum puanları arasında da anlamlı bir fark olmadığı görüldü.

Baba eğitim düzeyi ile fen bilgisi öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutum puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığının belirlenmesine yönelik yapılan Anova testi sonuçları Tablo 7'de görülmektedir.

Tablo 7: Öğretmen Adaylarının Baba Eğitim Düzeyine Göre Öğrenmeye İlişkin Tutum Puanlarının Anova Testi Sonuçları

	Varyans Kaynağı	Kareler toplamı	SD	Kareler ort.	F	P
Öğrenmenin Doğası	Gruplararası	2.914	4	0.728	1.451	0.226
	Grup içi	35.641	71	0.502		
	Toplam	38.555	75			
Öğrenmeden Beklenti	Gruplararası	6.939	4	1.735	3.118	0.020*
	Grup içi	39.506	71	0.556		
	Toplam	46.445	75			
Öğrenmeye Açıklık	Gruplararası	2.942	4	0.736	1.079	0.373
	Grup içi	48.392	71	0.682		
	Toplam	51.335	75			
Öğrenmeye İlişkin Kaygı	Gruplararası	1.643	4	0.411	1.170	0.332
	Grup içi	24.929	71	0.351		
	Toplam	26.572	75			
Tüm Ölçek	Gruplararası	2.805	4	0.701	2.987	0.024*
	Grup içi	16.672	71	0.235		
	Toplam	19.477	75			

(Üniversite= 10, Lise= 20, Ortaokul=20, İlkokul= 22, Okula gitmemiş= 4)

Tablo 7 incelendiğinde öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutum puan ortalamaları ile baba eğitim düzeyi arasında ölçeğin öğrenmeden beklentiler alt boyutunda ve tüm ölçekte anlamlı fark olduğu görüldü. Ölçeğin diğer alt boyutlarında ise anlamlı bir fark tespit edilmedi. Söz konusu bu farkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffé testi sonuçları Tablo 8'de görülmektedir.

Tablo 8: Öğretmen Adaylarının Baba Eğitim Düzeyine Göre Öğrenmeye İlişkin Scheffé Testi Sonuçları

	Gruplar	Ortalama Fark	SS	P
Öğrenmenin Doğası	Lise-Üniversite	0.1571	0.2744	0.979
	Lise-Ortaokul	0.3357	0.2240	0.567
	Lise-İlkokul	0.5026	0.2189	0.158
Öğrenmeden Beklenti	Lise-Üniversite	0.0277	0.2889	0.983
	Lise-Ortaokul	0.2444	0.2358	0.838
	Lise-İlkokul	0.6469	0.2304	0.049*
Öğrenmeye Açıklık	Lise-Üniversite	-0.1363	0.3197	0.993
	Lise-Ortaokul	0.2227	0.2107	0.913
	Lise-İlkokul	0.3520	0.2550	0.642
Öğrenmeye İlişkin Kaygı	Lise-Üniversite	-0.0923	0.2294	0.994
	Lise-Ortaokul	0.2038	0.1873	0.812
	Lise-İlkokul	0.3062	0.1830	0.457
Tüm Ölçek	Lise-Üniversite	-0,0337	0.1876	0.996
	Lise-Ortaokul	0.2412	0.1532	0.519
	Lise-İlkokul	0.4298	0.1497	0.042*

Tablo 8'in analizi sonucu, babası lise mezunu olan adaylar ile babası ilkokul mezunu olan adayların öğrenmeye ilişkin tutum puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlendi ($P < 0.05$). Bu duruma göre babası lise mezunu olan öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutumları, babası ilkokul mezunu olan adaylardan daha olumlu tutuma sahip oldukları ifade edilebilir. Ayrıca, ölçeğin öğrenmeden beklentiler alt boyutunda da babası lise mezunu olan öğretmen adaylarının, babası ilkokul mezunu olanlardan daha olumlu tutuma sahip oldukları tespit edildi. Ölçeğin diğer alt boyutlarında ise öğrenmeye ilişkin tutum ile baba eğitim düzeyi arasında anlamlı bir fark olmadığı saptandı.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmada elde edilen bulgulardan fen bilgisi öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutum puanlarının 1.70 ile 4.23 puan arasında değiştiği ve aritmetik ortalamasının 3.37 olduğu belirlendi (Tablo 1). Bu duruma göre öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutum düzeylerinin ortalamasının üzerinde olduğu ve öğretmen adaylarının öğrenmeye yönelik olumlu tutuma sahip oldukları söylenebilir. Öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutumlarının ölçeğin alt boyutlarına göre en olumlu tutumun öğrenmeden beklentilere yönelik olduğu tespit edildi. Adıgüzel (2014) öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutum düzeylerini belirlemeye yönelik yapmış olduğu çalışmada öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutum puan ortalamasını 3.55 olarak saptamıştır. Bu sonuç, araştırmamızda elde ettiğimiz sonuç ile uyumaktadır.

Bu çalışmada, cinsiyet değişkenine göre elde edilen bulgular kadın öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına göre daha fazla öğrenmeye ilişkin olumlu tutuma sahip olduklarını gösterdi. Öğrenmeye ilişkin kaygı alt boyutunda ise erkek öğretmen adaylarının kadın öğretmen adaylarına göre daha az kaygılı oldukları belirlendi (Tablo 2). Benzer durum öğretmen adaylarının kaygı düzeylerini bazı değişkenlere göre incelenmesine yönelik yapılmış olan çalışmada da tespit edilmiştir (Akgün vd., 2007). Aynı çalışmada, kadın öğretmen adaylarının kaygı düzeyinin erkeklerden yüksek olmasının nedeni olarak toplumsal değer yargıları gösterilmiştir. Ortaokul öğretmenlerinin öğrenmeye ilişkin tutumlarının bazı değişkenler açısından belirlenmesine yönelik yapılan bir başka çalışmada ise cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık olmadığı, buna karşın kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlerden öğrenmeye ilişkin daha olumlu tutuma sahip oldukları saptanmıştır (Kara ve Uysal, 2015). Cinsiyetlerine göre öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenmeye ilişkin görüşlerinin araştırıldığı çalışmada; kadın öğretmen adaylarının lehine anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir (İzci ve Koç, 2012). İlkokul öğrencilerinin öğrenmeye ilişkin tutumlarının cinsiyete göre değişiminin incelendiği bir başka araştırmada ise kaygılanma boyutunda erkeklerin kızlardan daha fazla kaygılanmakta olduğu, öğrenmeye açıklık boyutunda ise kızların erkeklerden daha fazla öğrenmeye açık oldukları tespit edilmiştir (Kara vd., 2011). Bu sonuçlara göre kadın öğretmen adaylarının erkek adaylara göre daha olumlu tutuma sahip oldukları söylenebilir.

Öğretmen adaylarının mezun oldukları lise türüne göre öğrenmeye ilişkin tutum puanları analiz edildiğinde “Düz Lise - Meslek Lisesi” ve “Anadolu Lisesi – Meslek Lisesi” arasında düz lise ve Anadolu lisesi lehine anlamlı fark olduğu, “Anadolu Lisesi – Düz Lise” arasında anlamlı bir fark olmadığı saptandı. Ölçeğin alt boyutlarında da

“Düz Lise - Meslek Lisesi” ve “Anadolu Lisesi – Meslek Lisesi” mezunlarının tutum puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu tespit edildi. Elde edilen bu bulguya göre, düz lise ve Anadolu lisesi mezunu olan fen bilgisi öğretmen adaylarının meslek lisesi mezunu olanlardan öğrenmeye ilişkin daha olumlu tutuma sahip oldukları söylenebilir. Öğrencilerin mezun oldukları ortaöğretim türü ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik yapılan araştırmada; öğrencilerin mezun oldukları lise türü ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir (Tekerek ve Polat, 2011). Bu sonuç, bizim bu çalışmada elde ettiğimiz sonuç ile uyuşmamaktadır.

Fen bilgisi öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutum puanları; fizik dersi başarı durumuna ve anne eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık göstermemiştir. Benzer sonuçlar daha önce yapılan çalışmalarda da gözlenmiştir (Serin vd., 2005; Yiğit, 2015). Öğretmen adaylarının öğrenmeye yönelik tutum düzeyleri ile not ortalamaları arasında ilişkinin belirlenmesine yönelik yapılan araştırmada, anlamlı düzeyde bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir (Adıgüzel, 2014). Kara (2011) ilköğretim öğrencilerinin öğrenmeye ilişkin tutumlarını bazı değişkenlere göre incelemiş ve annelerin eğitim düzeylerine göre öğrencilerin öğrenmeye ilişkin tutum puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olmadığını saptamıştır. Bu sonuç bizim çalışmamızın sonucu ile paralellik göstermektedir. Bu çalışmada elde edilen sonuca ve önceki çalışmalara göre fen bilgisi öğretmen adaylarının anne eğitim düzeylerinin, onların öğrenmeye ilişkin tutum düzeylerine etki eden bir faktör olmadığı söylenebilir.

Babası lise mezunu olan öğretmen adaylarının, öğrenmeye ilişkin tutumlarının babası ilkokul mezunu olanlara göre daha olumlu olduğu saptandı (Tablo 8). Benzer sonuç, ilköğretim öğrencilerinin tutumlarının araştırıldığı çalışmada da gözlenmiştir (Kara vd., 2011). Aynı çalışmada, babası lise mezunu olan öğrencilerin babası ilköğretim mezunu olan öğrencilere kıyasla öğrenmeye daha açık oldukları sonucuna varılmıştır. Bu sonuç bizim çalışmamızda elde ettiğimiz sonuç ile uyuşmaktadır. Bir başka çalışmada ise fen bilgisi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile baba eğitim düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir (Pektaş ve Kamer, 2011). Demirtaş ve Dönmez (2008) ortaöğretimde görev yapan öğretmenlerin problem çözebilme becerilerine yönelik yaptıkları çalışmada, baba eğitim düzeyi ile problem çözme becerileri arasında anlamlı farklılık olduğunu saptamışlardır. Yapılan tartışmalar neticesinde babası lise mezunu olan öğretmen adaylarının, babası ilkokul mezunu olanlardan öğrenmeye ilişkin daha olumlu tutuma sahip oldukları ifade edilebilir.

Elde edilen bulgular ve tartışmalar sonucu fen bilgisi öğretmen adaylarının genel olarak öğrenmeye ilişkin olumlu tutuma sahip, sürekli öğrenmeye açık ve öğrenmeden beklentilerinin yüksek olduğu ifade edilebilir. Bu araştırmada, öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutumları ile ilgili elde edilen sonuçlar ve yorumlar bu araştırmanın örnekleminde elde edilen bulgularla sınırlıdır. Bundan dolayı, öğrenmeye ilişkin tutum ile ilgili farklı eğitim fakültesi öğrencileri üzerinde ve daha büyük örnekleme gerçekleştirilen araştırmalar yapılması önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, A. (2014). Öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutumları ile bilgi okuryazarlık becerileri arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi*, 4(7), 13-24.
- Akgün, A., Gönen, S. & Aydın, M. (2007). İlköğretim fen ve matematik öğretmenliği öğrencilerinin kaygı düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(20), 283-299.
- Alkan, A. (2006). *İlköğretim Öğrencilerinin Fen Bilgisine Karşı Tutumları*. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar.
- Aktürk, A.O. (2012). Öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutumlarının öğretmenlik mesleğini tercih etme nedenlerine ve akademik başarılarına göre incelenmesi, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(3), 283-297.
- Balbağ, M. Z. & Karademir, E. (2015). Fen bilgisi öğretmen adaylarının fiziğe yönelik tutumlarının incelenmesi. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 293-299.
- Baran, M. & Maskan, A.K. (2009). Proje Tabanlı Öğrenme Modelinin Fizik Öğretmenliği İkinci Sınıf Öğrencilerinin Elektrostatiğe Yönelik Tutumlarına Etkisi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12, 41-52.
- Çetinkaya Z. (2009). Türkçe öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının belirlenmesi. *İlköğretim Online*, 8(2), 298-305.

- Demirtaş, H. & Dönmez, B., (2008). Ortaöğretimde görev yapan öğretmenlerin problem çözme becerilerine ilişkin algıları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(16),177-198.
- Duarte, A. M. (2007). Conceptions of learning and approaches to learning in Portuguese students. *Higher Education*, 54(6), 781-794.
- Ekici, G. & Hevedanlı, M. (2010). Lise öğrencilerinin biyoloji dersine yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 7(4), 97-109.
- Gündoğan, N. (2003). Avrupa Birliği'ne üye ülkelerde bir istihdam politikası aracı olarak yaşam boyu öğrenme ve bazı örnek program ve uygulamalar. *Kamu-İş İş Hukuku ve İktisat Dergisi*,7(2), 299-312.
- Hançer, A. H., Uludağ, N. & Yılmaz, A. (2007). Fen bilgisi öğretmen adaylarının kimya dersine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 100-109.
- Izgar, H. (2015). Öğretmen adaylarının eğitim stresi ve öğrenmeye karşı tutumları üzerinde karşılaştırmalı bir araştırma. *Bayburt Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, X (II), 385-395.
- İpek, C., & Bayraktar, Ş. (2004). Aday öğretmenlerin fen bilimleri ve sosyal bilimlere bakışları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 35-50.
- İzci, E. & Koç, S. (2012). Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenmeye ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(9), 101-114.
- Kara, A. (2010). Öğrenmeye ilişkin tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(32), 49-62.
- Kara, A. İzci, E. & Ulutaş, A. (2011). Resmi ve özel ilköğretim birinci kademedeki öğrenim gören öğrencilerin öğrenmeye ilişkin tutumları. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 6(1), 988-1006.
- Kara, A. & Uysal, G. (2015). Ortaokul öğretmenlerinin öğrenmeye ilişkin tutumlarının sınıf koşulları açısından incelenmesi. *International Journal of Social Science*, 41, 35-53.
- Kara, A., İzci, E., Köksalan, B. & Zelyurt, H. (2015). Algılanan öğretim elemanı davranışları ölçeğinin geliştirilmesi. *The Journal of International Lingual, Social and Educational Sciences*, 1(1), 21-32.
- Karasar, N.(2006). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karataş, S., Güleş, H. & Aypay, A. (2014). Üniversite öğrencilerinin öğrenmeye yönelik güdülenmeleri ve kullandıkları öğrenme stratejileri. *Eğitimde Politika Analizi Dergisi*, 3(2), 31-48.
- Kozcu Çakır, N., Şenler, B. & Göçmen Taşkın, B. (2007). İlköğretim II. kademe öğrencilerinin fen bilgisi dersine yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(4), 637-655.
- Mayer, R. E. (1996).Learners as information processors: Legacies and limitations of educational psychology's second metaphor. *Educational Psychologist*, 31, 151-161.
- Özden, M. (2009). An investigation of some factors affecting attitudes towards chemistry in university education. *Essays in Education*, Special Edition, 90 - 99.
- Özden, Y. (2010). *Öğrenme ve Öğretme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Öncül, R. (2000). *Eğitim ve Eğitim Bilimleri Sözlüğü*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Peker, M. & Mirasyedioğlu, Ş. (2003). Lise 2.sınıf öğrencilerinin matematik dersine yönelik tutumları ve başarıları arasındaki ilişki. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14, 157-166.
- Pektaş, M. & Kamer, S. T. (2011). Fen bilgisi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(4), 829-850.
- Prokop, P., Leskova, A., Kubiato, M. & Diran, C. (2007). Slovakian students' knowledge of and attitudes toward biotechnology. *International Journal of Science Education*, 29(7), 895-907.
- Serin, O. (2004). Öğretmen adaylarının problem çözme becerisi ve fene yönelik tutum ile başarıları arasındaki ilişki. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya.
- Serin, U., Serin, O., Kesercioğlu, T. (2005). Eğitim fakülteleri ilköğretim bölümü öğrencilerinin fen bilimlerine yönelik tutumlarının bazı değişkenler açısından karşılaştırılması. *Eğitim ve Bilim*, 30(138), 38-44.
- Tekerek, M. & Polat, S. (2011). Öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. 5th International Computer & Instructional Technologies Symposium, Fırat University, Elazığ.

- Washburne, J.N., (2006). The definition of learning. *Journal of Educational Psychology*, 27(8), 603 – 611.
- Yaşar, Ş. & Anagün, Ş. S. (2008). İlköğretim beşinci sınıf fen ve teknoloji dersi tutum ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 223-236.
- Yiğit, N., Kurnaz, M.A. & Şahinoğlu, A. (2015). Ortaöğretim öğrencilerinin fizik dersine karşı tutumlarının incelenmesi. *Bayburt Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, X(1), 223-236.